

Необхідним стає і декодування тексту твору з огляду на тенденції формування нових графем музичного мистецтва, відповідних до новацій на всіх його рівнях. Неопанованість новітніх творів на рівні слухачької рефлексії надає концертмейстерові — у творчому єднанні із солістом — і функції першовідкривача, творця тієї репрезентації, щодо якої можливе формування «образу твору» та торування подальших шляхів його буття в художній практиці. Специфічним чином це зумовлює й новітню функцію концертмейстера — творчої відповідальності за уведення в художній простір нових репрезентацій творчої рефлексії, творення нових смислів.

Одним із найбільш своєрідних та показових шляхів увиразнення специфіки місії концертмейстера в просторі сучасного музичного мистецтва є її розширення тенденціями інструментального театру, перформативності, піднесення ігрового начала. Водночас з апробацією екстремальних засобів виразності та технічних прийомів тощо це зумовлює уведення в місію сучасного концертмейстера нетрадиційної для нього функції носія новацій та акторської функції, творення синтетичного художнього простору.

Від постаті концертмейстера, як невіддільної компоненти ансамблевої єдності, на поч. ХХІ ст. залежить не тільки повнота відтворення композиторського тексту та виконавський процес, а й переформатування панорами виконавських засобів та торування потенційно можливих шляхів розвитку виконавського мистецтва, що закарбовує принципову відкритість місії концертмейстера в сучасному просторі музичного мистецтва.

С. Романенко

КОНЦЕРТМЕЙСТЕР ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО КЛАСУ

S. Romanenko

INSTRUMENTAL CLASS CONCERTMASTER

Нам відомо декілька значень поняття «концертмейстер» в академічній музиці. Це і керівник групи інструментів у музичному колективі (оркестри, ансамблі), також перша скрипка оркестру (симфонічного, камерного, струнно-смичкового). А ще концертмейстером називають музиканта (переважно, піаніста), що допомагає виконавцям (вокалістам, інструменталістам, танцюристам) вивчати музичні твори та виступати із ними публічно.

Саме цей аспект є для нас цікавим, як точка зору викладача інструментального класу; але не заради критики роботи певних персоналій, а для розповсюдження досвіду бачення деталей виконавства.

Часто в таких випадках застосовують значення «акомпаніатор», але ці поняття зовсім не тотожні, що ми намагаємося дослідити. Функції концертмейстера інструментального класу набагато поширюються за межі звичайного супроводу.

Найголовнішими професійними компетентностями концертмейстера інструментального класу мають бути навички ансамблевого музикування, читання музичного тексту (з великою кількістю нотних рядків тощо), транспонування та, безумовно, бездоганне володіння клавішними інструментами, тому що наш час спонукає до оволодіння електронними зокрема (синтезатори, MIDI-клавіатури, цифрові фортепіано).

Однією з підстав вибору означеної теми є питання від здобувачів освітньої програми «фортепіано» щодо доцільності вивчення для них обов'язкової дисципліни «читання оркестрових партитур». Але ж однією з кваліфікацій випускника освітньої програми «фортепіано» і є «концертмейстер». Тому досвід читання партитур може бути корисним не тільки диригентам і композиторам, а й піаністам.

Утім, читання багаторядного музичного тексту з одночасним транспонуванням дійсно вимагає чималого досвіду та постійної практики. Здебільшого концертмейстери мають справу з клавірами, що являють собою перекладення оркестрових партитур.

До чого тут оркестр? Справа в тому, що вагомою частиною навчального репертуару інструментального класу є концертний жанр, а твори цього напрямку, за дуже рідкісним винятком, створені як Концерт для ... (інструменту) з оркестром. Звісно, у навчальному процесі не може бути штатного оркестру, який допомагає всім здобувачам розуміти твори. Цю функцію виконує концертмейстер.

Ось чому ця функція більше, ніж акомпанемент, тому що, виходячи з інших трактувань, концертмейстер — лідер, який відповідально веде за собою. Концертмейстер інструментального класу має втілювати собою оркестр та разом з солістом — диригента. Доречно помітити, що концертмейстер опери чи балету є помічником диригента для здійснення постановки вистави.

Готуючись до репетицій, концертмейстеру бажано прочитати партитуру твору та прослухати оркестрове виконання заради найкращого втілення змісту. Добре, якщо клавір авторський або професійного аранжувальника; там можуть бути відмічені інструменти, що виконують певні теми, фрази, мотиви. Майстерність концертмейстера інструментального класу визначається максимальним наближенням звучання фортепіано до оркестрового.

Маю згадку часів початку педагогічної роботи. У кулуарній обстановці Народний артист України О. І. Литвинов демонстрував на фортепіано виконання початку Концерту для скрипки з оркестром Ф. Мендельсона «пересічним» концертмейстером і бажаним втіленням оркестрового звучання. Пам'ятається неперевершений ефект. Доречно згадати, що на репетиціях оркестру Маєстро завжди на роялі демонстрував бажане звучання певних епізодів оркестрових творів. Практично доведено, що клавірний інструмент має можливість втілювати багатогранну палітру оркестрового звучання, а концертмейстерам є до чого прагнути у вдосконаленні майстерності.

В. Кулик

ПСИХОЛОГІЯ МУЗИЧНОГО СПРИЙНЯТТЯ: КУЛЬТУРНІ ТА ОСОБИСТІСНІ ЧИННИКИ

V. Kulyk

PSYCHOLOGY OF MUSIC PERCEPTION: CULTURAL AND PERSONAL FACTORS

Музичне сприйняття — це складний процес, у якому поєднуються слухові враження, емоції, пам'ять та інтелектуальна діяльність. Воно не лише дозволяє сприймати музику як набір звуків, а й осмислювати її зміст, відчувати емоційний вплив та співвідносити із власним досвідом. Слухання музики може бути як пасивним, коли вона просто звучить на фоні, так і активним, коли слухач занурюється у мелодію, аналізує її та намагається зрозуміти авторський задум.